Prent

Snuitputje

Afgekloven maïskolf

Sporen van de das in het landschap

De schuwe das leeft een verborgen leven en is vooral 's nachts actief. Zijn sporen zijn voor de oplettende natuurliefhebber wél overal te ontdekken, zoals 'wissels' (door dieren uitgesleten paden), mestputjes, vraat- en graafsporen en haren aan prikkeldraad .

Dassenhaar, kunstschilders zijn er zeer over te spreken.

Speciaal voor beschermers

Beschermers van Brabants Landschap krijgen op vertoon van hun jaarkaart:

- het tweede kopje koffie gratis bij Kasteel Tongelaar
- 10% korting op vakantieverblijf De Benedenhof op Landgoed Tongelaar

Steun Natuur 'dichtbij huis'

Brabants Landschap beheert ruim 17.000 hectare bos, heide en vennen, maar bijvoorbeeld ook landgoederen, boerderijen, forten en kastelen. Daarmee zorgen we ervoor dat onze eigen, prachtige provincie Noord-Brabant, met haar diversiteit aan landschappen, nog het thuis is van vele vrij levende planten- en diersoorten. Daarnaast zet zij zich in voor behoud, herstel en ontwikkeling van de biodiversiteit buiten de beschermde gebieden. Een netwerk van enthousiaste vrijwilligers helpt mee maatregelen te treffen om weide- en akkervogels, uilen, amfibieën en vleermuizen te beschermen.

Natuurbescherming is en blijft mensenwerk
Ook u kunt helpen door vrijwilliger of beschermer te worden van Brabants Landschap via **www.brabantslandschap.nl**

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

Infopunt Brabants Landschap
Tongelaar 12, Mill
tongelaar@gmail.com
www.brabantslandschap.nl

Keizer culinair

Kasteel Tongelaar
Tongelaar 12, Mill
mill@keizerculinair.nl
www.kasteeltongelaar.nl

FOTOGRAFIE: Harry Frölet, Marijn Heuts, Erik de Jonge, Dick Klees, Sandra Koen, Huub Smeding, Marco Renes

WANDELROUTE **TONGELAAR**

In het voetspoor van de das

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

Kasteel Tongelaar

Kasteel en Landgoed Tongelaar is tegenwoordig in gebruik door Keizer Culinair als feest- en vergaderlocatie. Het kasteel is een officiële trouwlocatie van de gemeente Mill. Ook voor (kook)workshops, culinaire concerten en overnachtingen kunt u er terecht. Het kasteel is ingericht met een kunstexpositie, die elk kwartaal wisselt.

Infopunt Brabants Landschap

In de toren is een informatiepunt van Brabants Landschap. Hier krijgen bezoekers een kijkje in het leven van das en ree en is informatie verkrijgbaar over de natuur in de omgeving van het landgoed.

Openingstijden van kasteel en infopunt:
Zondag van 11.00-17.00 uur

Landgoed Tongelaar

Centraal op dit landgoed ligt een kasteel, omringd door boerderijen in het groen. Je waant je hier zo op het Franse platteland. Landgoed Tongelaar kenmerkt zich door kleinschalig cultuurland, afgewisseld door strepen bos, lanen en houtwallen. De das heeft er zijn burcht en scharrelt in de vochtige graslanden zijn lievelingskostje bijeen: regenwormen. Omdat deze alleseter ook een zoetekauw is, zijn in het verleden in de vele houtwallen besdragende heesters als sleedoorn, meidoorn, vlier en Gelderse roos aangeplant. Dit trekt vlinders aan en levert broedgelegenheid op voor allerlei zangvogels. Akkervogels als patrijs en geelgors scharrelen hun kostje bij elkaar op de biologisch beheerde akkers.

WANDELROUTES

Start- en eindpunt P Hoogedijk/Vaardijk in Mill
Adres Tongelaar 12, Mill (www.kasteeltongelaar.nl)

Oriëntatiepunten

1 De Beerse Overlaat omvat een breed gebied ten zuiden van de Maas. Tot 1942 - dat is nog maar 70 jaar geleden! - liet men het bij hoge rivierstanden onder water lopen (dat was meestal in de winter). Zo werd voorkomen dat benedenstrooms gelegen dorpen en steden overstroomden. De Hoogedijk waarop u nu staat was noodzakelijk om droge voeten te houden.

2 Ecologische verbindingszones (evz's) verbinden natuurgebieden met elkaar, waardoor dieren en planten een groter leefgebied krijgen. Een goed voorbeeld van een 'natte' EVZ is de Lage Raam, die u hier oversteekt. Onder meer de bever maakt er gebruik van, gezien zijn vraatsporen aan bomen.

3 Deze bloemrijke graslanden worden begraasd door jongvee van boeren uit de omgeving. Een deel wordt daarnaast bemest, maar dan wel met ruige stalmest (en niet met drijfmest)! Dit bevordert het aantal bodemdieren, zoals engerlingen (larven van de mestkever) en regenwormen, het lievelingskostje van de das.

4 Op dit punt zijn in 2008 'antiverdrogings-maatregelen' getroffen. Zowel de Biestgraaf als de Ottersgraaf, die de wandelroute flankeren, zijn 'verondiept' (minder diep gemaakt). Het water wordt er langer door vastgehouden.

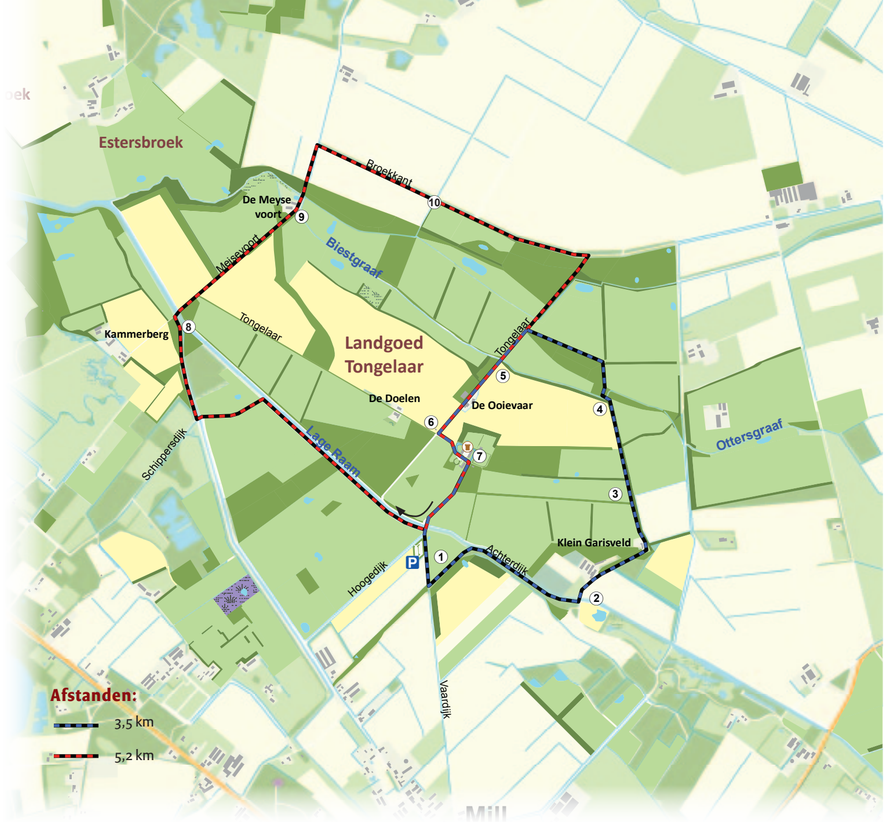

5 Op deze hoge akkers wordt op biologische wijze graan geteeld, dat wil zeggen zonder gebruik van gif of kunstmest. Graanpletterij De Halm uit Heeswijk verwerkt het tot biologische muesli. De bloemrijke akkerranden lokken veel insecten, die weer worden gegeten door vogels. Zo blijft de akker zélf vrij van plagen: natuurlijke insectenbestrijding. Na de graanoogst wordt als groenbemester mosterd of klaver ingezaaid.

6 Hadden veel boerderijen in Brabant vroeger elk voor zich een bakhuisje, op Tongelaar lag er centraal op het landgoed slechts één die er acht bediende. Voor het laatst functioneerde het in de Tweede Wereldoorlog.

7 De vroegere toegang tot de binnenplaats, de poorttoren, dateert van de 15e eeuw en is daarmee het oudste deel van het kasteel. De zijvleugels zijn 18e eeuws.

8 Waar Lage Raam en Peelkanaal samenkomen, is mooi het verschil in kleur van water te zien. Dat van de laatste is bruin door veen uit de Deurnsche Peel.

9 Om de boerderijen en hun bewoners te beschermen tegen het wassende Maaswater (zie ook onder 1), werden ze op terpen gebouwd, zoals hier.

10 Bij helder weer ziet u in het noordoosten de stuwwal bij Nijmegen liggen. Deze aardkundige verschijnselen ontstonden tijdens de voorlaatste ijstijd (180.000 - 130.000 jaar geleden) ten gevolge van het opstuwen van zand en grind door gletsjers.